

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Something for everyone? Changes and choices in the ethno-party scene in urban nightlife

de Bruin, S.

Publication date

2011

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

de Bruin, S. (2011). *Something for everyone? Changes and choices in the ethno-party scene in urban nightlife*. [Thesis, fully internal, Universiteit van Amsterdam]. Vossiuspers - Amsterdam University Press.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, P.O. Box 19185, 1000 GD Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Samenvatting (Nederlands)

Globalisering, commercialisering en de toenemende invloed van de media dragen bij aan een sterke groei van jeugdstijlen en jeugdculturen met bijbehorende muzieksmaken. De groeiende (etnische) diversiteit heeft gevolgen voor het nachtleven in de Nederlandse steden. Zo worden er tegenwoordig met grote regelmaat zogenoemde etno-parties georganiseerd in populaire clubs. Deze feesten worden speciaal georganiseerd voor en door een specifiek etnische groep. In deze studie richt ik me op de manier waarop de groeiende etnische diversiteit de organisatie en programmering van clubs beïnvloedt. Tevens richt ik me op de manier waarop en de redenen waarom jongeren kiezen voor Turkse, Marokkaanse of Asian party scenes.

1 Nachtelijk onderzoek

Studies van het stedelijk nachtleven zijn nauw verbonden met de wetenschappelijke interesse in jeugdcultuur, muziek en de vrijetijdsindustrie. In de jaren zeventig van de vorige eeuw verbonden de onderzoekers van het CCCS (Centre for Contemporary and Cultural Studies) in Birmingham het ontstaan van jeugdcultuur met structurele veranderingen in de Britse industriële samenleving en de daarmee samenhangende klassenverhoudingen. Subculturele gebruiken werden geanalyseerd als 'weerstandsrutuelen' (rituals of resistance) die jongeren uit de arbeidersklasse gebruikten in reactie op de afbraak van tradities en de opkomende consumptiemaatschappij. Met name door de eenzijdige aandacht voor de (mannelijke, blanke) arbeidersklasse en de wel heel grote nadruk op structurele factoren kwam er een golf van kritiek op het CCCS onderzoek naar subculturen. Critici wezen op het bestaan van aparte meisjesjeugdculturen, etnische jeugdculturen en op de consumptieve kracht voor het ontstaan van jeugdculturen. In jeugdcultuurstudies kwam deze kritiek tot uiting in een verschuiving van een benadering die structurele determinanten centraal stelt naar een benadering die de agency en autonomie van deelnemers belangrijk acht. Deze laatste benadering, met zijn specifieke aandacht voor consumptiepatronen werd binnen de

sociale wetenschap bekend als post-subcultureel onderzoek. In deze benadering wordt gesteld dat mensen zich in hun consumptiegedrag en dus ook in de participatie in jeugdculturen, meer laten leiden door hun persoonlijke smaak dan door hun klasse, sekse of opleiding. Jongeren worden hierbij beschouwd als vrije handelende individuen die hun culturele identiteit zelf samenstellen. Tevens benadrukken wetenschapsbeoefenaren werkend vanuit de post-subculturele benadering dat jongeren flexibel zijn en kunnen wisselen van de ene culturele uitingsvorm en muzieksmaak naar de andere. Om de veranderlijkheid en individualiteit te vangen binnen deze theoretische benadering, werd afstand gedaan van de term subcultuur. Daarvoor in de plaats kwamen termen als neo-tribe, lifestyle, smaakcultuur en club cultuur. Daarbij werden culturele kenmerken zoals muziek, kleding en dansen gezien als basis voor zowel het ontstaan als de diversiteit van aparte scenes. Ook de post-subculturele benadering is bekritiseerd. De kritiek betreft de beperkte aandacht voor de sociale en economische ongelijkheid tussen groepen jongeren. Veel post-subcultureel onderzoek richtte zich op de nachtelijke keuzen en activiteiten van blanke middenklasse jongeren waardoor de culturele uitdrukkingsvormen van andere sociale groepen (waaronder etnische jongeren) onderbelicht raakten.

Een aantal onderzoekers heeft geprobeerd om beide benaderingen te combineren in de zogenaamde 'integratieve benadering'. Zij erkennen dat sommige jongeren meer mogelijkheden hebben tot deelname aan het nachtleven dan anderen. In deze benadering worden structurele factoren als de economische positie en etniciteit enerzijds en persoonlijke factoren als smaak en voorkeur anderzijds, betrokken in de analyse van het uitgaansgedrag en culturele expressie. De wijze waarop onderzoekers de integratieve benadering vorm hebben gegeven is niet volledig bevredigend. Met name de vraag hoe structurele factoren en agency daadwerkelijk invloed uitoefenen en hoe structuur en agency zich tot elkaar verhouden en elkaar beïnvloeden, blijft onduidelijk. Zo richtten veel van deze onderzoekers zich uitsluitend op het gedrag van jongeren binnen een scene of club, zonder de toegang tot en de programmering van het nachtleven adequate aandacht te geven. Het is zeer aannemelijk dat het uitgaansgedrag van jongeren mede wordt bepaald door het deurbelied en de programmering, terwijl het

andersom ook aannemelijk is dat het deurbeleid en de programmering worden beïnvloed door het uitgaansgedrag van diezelfde jongeren. De dynamische wisselwerking tussen de strategieën van producenten en het uitgaansgedrag van consumenten wordt hierbij genegeerd. De etnische dimensie hiervan krijgt evenmin aandacht.

2 De bestudering van het stedelijk nachtleven

Om de ervaringen en keuzen van etnische jongeren adequaat te analyseren is een integratieve benadering nodig die de interactie tussen de structurerende strategieën van de producenten en de persoonlijke voorkeuren en agency van de consumenten centraal stelt. Hiervoor heb ik een analytisch model -- genaamd model van de gestructureerde nachtelijke keuze -- ontwikkeld. Dit analytisch model maakt een systematisch onderscheid tussen omgevingsfactoren en persoonlijke factoren. De omgevingsfactoren zijn de sociale structuren van het nachtleven. Deze factoren omvatten de strategieën die de producenten van het nachtleven aanwenden om een bepaald publiek aan te trekken zoals toegankelijkheid en programmering van het nachtleven. Ook zijn er meer algemene omgevingsfactoren opgenomen zoals de regulerende rol van stedelijke overheden en het politiek klimaat. De persoonlijke factoren omvatten een sociale en een culturele dimensie en drie type persoonsgebonden restricties. De sociale dimensie bevat de zogenoemde sociale mechanismen van identificatie en differentiatie. Hierin zijn de specifieke processen van vorming van vriendengroepen, sociale regels binnen de scene en de sociale compositie van het uitgaanspubliek opgenomen. De culturele dimensie verwijst naar muziekvoorkeur, kledingstijl en dansstijl van het uitgaanspubliek. Tenslotte de persoonsgebonden restricties. Deze restricties beïnvloeden de uitgaanskeuze van jongeren negatief en bestaan uit de regulerende rol van ouders, ervaringen met betrekking tot het deurbeleid en koopkrachtrestricties. Aangezien de etnische achtergrond van de individuele jongeren een rol kan spelen in al de verschillende elementen van de persoonlijke factoren, is etniciteit niet als separate categorie opgenomen.

Met dit analytisch model kunnen de volgende onderzoeksvragen mogelijk worden beantwoord:

- 1 Op welke wijze kiezen jongeren voor een etno-party?
 - a. Op welke wijze beïnvloeden de producenten van het nachtleven deze keuze?
 - b. Op welke wijze beïnvloeden de persoonlijke voorkeuren van de consumenten deze keuze?
- 2 Op welke wijze beïnvloeden de keuzen van de veranderde stedelijke bevolking de aanbodkant van het stedelijk nachtleven?

Om deze onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden heb ik etnografisch onderzoek gedaan onder consumenten en producenten van drie etno-partyscenes: de Turkse clubscene, de Asian partyscene en de Marokkaanse vrijetijdsscene. Naast participerende observatie in elk van de drie scenes, zijn er diepte interviews gehouden met producenten en consumenten. Ook zijn de DJs die op deze parties draaien, geïnterviewd. Om inzicht te krijgen in de wijze waarop de groeiende etnische diversiteit van het uitgaanspubliek van invloed is op nachtleven en meer specifiek op het clubcircuit zijn clubeigenaren geïnterviewd en is er een uitgebreid internet onderzoek verricht naar de aard en omvang van het hedendaagse clubcircuit.

3 De resultaten

De afgelopen decennia is het stedelijk nachtleven fors veranderd. In de eerste plaats is het sterk uitgebreid: consumenten hebben tegenwoordig meer keuze met betrekking tot welke bioscoop, bar of club ze willen bezoeken. Deze uitbreiding van het nachtleven heeft geleid tot toegenomen competitie tussen en binnen de verschillende sectoren van het nachtleven. Om bezoekers te blijven aantrekken hebben clubs verscheidene wijzigingen in hun organisatie doorgevoerd. Eén van deze wijzigingen betreft de invoering van wat ik de ‘brede programmering’ noem. Clubs richten zich niet langer op één muziekstroming of type muziek, maar programmeren uiteenlopende muziekstijlen op de verschillende dagen van de week, bijvoorbeeld ‘urban’ op donderdag, ‘soul’ op vrijdag en ‘clubhouse’ op zaterdag.

Daarnaast worden er met grote regelmaat themaparties georganiseerd door externe party-organisaties die plaatsvinden in verschillende clubs, verspreid over het hele land. Deze bieden een geheel eigen en herkenbare party door het inzetten van bepaalde DJs en het gebruik van logo's, flyers en promotie op het internet door middel van een eigen internetpagina. Deze ontwikkeling in het clubcircuit heeft de deuren opengezet voor etnische party-organisaties om hun zogenaamde etno-party in een populaire club te organiseren. Essentieel in dit proces van incorporatie van etno-parties in het clubcircuit is dat party-organisaties een partyconcept uitwerken dat door zijn specifieke keuze van muziek, DJs en andere kenmerken een bepaalde etnische groep aantrekt en actief rekruteert waardoor een aparte etno-partyscene ontstaat.

Omdat elk type stijlparty een ander publiek voorschrijft c.q. veronderstelt, is ook het deurbeleid van clubs veranderd. Veel clubs en party-organisaties hanteren voor elk aparte party andere kledingvoorschriften in hun toelatingsbeleid. Daarnaast zijn er verschillen te constateren tussen de culturele en sociale regels van de verschillende parties die in de clubs plaatsvinden. Vooral tussen de etno-partyscene en het reguliere clubcircuit zijn deze verschillen zichtbaar.

Een belangrijk gevolg van de invoering van de brede programmering is dat het beeld van clubs als instituut veranderd is en dat hun oorspronkelijk imago door de diversificatie van de programmering onduidelijk is geworden. Verschillende groepen jongeren met verschillende muziekmaken bezoeken dezelfde clubs. Jongeren identificeren zich niet langer meer met een club maar met een party-organisatie, muziekstroming of DJ. Tevens bezoeken zij verschillende clubs om te dansen op hun favoriete party.

De etno-partyscenes

De Asian partyscene is de oudste etno-partyscene in Nederland en beleefde zijn hoogtepunt halverwege de jaren negentig. In die tijd werden regelmatig Asian parties door heel Nederland georganiseerd die druk bezocht werden door voornamelijk Nederlands-Chinese jongeren. Ook werden er aparte feesten georganiseerd voor tweede en derde generatie Indische Nederlanders, de zogenaamde Indo-parties.

Ten tijde van het onderzoek bestaan de Indo parties niet meer en zijn de Asian parties minder populair bij de doelgroep. Er zijn nog drie organisaties over die op regelmatige basis Asian parties organiseren in populaire clubs. Op al deze parties wordt een mix van RnB en clubhouse gedraaid. In tegenstelling tot de Asian partyscene is de Turkse clubscene ten tijde van het onderzoek groeiende in populariteit. Uit het grote aanbod zijn de vier meest populaire Turkse organisaties in Rotterdam en Amsterdam bij het onderzoek betrokken. Zij organiseren regelmatig Turkse parties in populaire clubs. Op deze parties wordt voornamelijk Türktoppedraaid en het publiek is overwegend van Turkse afkomst. De Marokkaanse vrijetijdsscene is de nieuwste speler in het nachtleven. Hoewel er al sinds 1999 met regelmaat concerten worden georganiseerd voor een Marokkaans publiek, worden er pas sinds enkele jaren af en toe aparte parties voor jongeren in populaire clubs georganiseerd. De meeste Marokkaanse feesten vinden plaats in de namiddag of in de vroege avond en eindigen voor middernacht. Daarbij wordt er op deze parties geen alcohol geserveerd. Een en ander gebeurt om de parties toegankelijker te maken voor vrouwen. Ook worden er speciale parties voor vrouwen georganiseerd. Het publiek is overwegend van Marokkaanse komaf en de muziekprogrammering bestaat voornamelijk uit populaire Marokkaanse en Arabische muziek.

In alle drie de scenes speelt identificatie met het publiek en de organisatie van de parties een belangrijke rol in de keuze voor de etno-partyscene. Voor een belangrijk deel wordt dit gevoel van identificatie tot stand gebracht door kennis en acceptatie van de sociale regels met betrekking tot interactie en flirten. Deze sociale regels verschillen met de regels in het reguliere clubcircuit. Vooral in de Turkse en Marokkaanse scene is praten met onbekenden van het andere geslacht niet gepast en is voor vrouwen zelfs schadelijk voor hun goede reputatie. De respondenten in de Asian partyscene bleken erg terughoudend met betrekking tot het beantwoorden van vragen over omgang tussen beide seksen en flirten tijdens Asian parties. Wel gaven zij aan dat jongeren die elkaar leuk vinden niet tijdens de parties contact met elkaar maken maar dit de volgende dag doen via een van de vele community sites op Internet.

Identificatie met de culturele regels met betrekking tot dans

en kledingstijl spelen ook een belangrijke rol in de keuze voor de etno-partyscene. Met name in de Turkse en Marokkaanse scene gaven veel jongeren dit als reden om Turkse of Marokkaanse parties te bezoeken. In de Asian partyscene komt de muziekprogrammering en kledingstijl van de jongeren overeen met parties in het reguliere clubcircuit en speelden dan ook geen rol in keuze tussen de Asian partyscene en het reguliere clubcircuit.

Identificatie met de etnische groep en de etno-partyscene bleek ook te worden versterkt door de aanhoudende negatieve media aandacht voor etnische jongeren. Veel jongeren gebruikten de termen ‘wij’ en ‘zij’ wanneer zij het publiek in hun eigen etno-partyscene vergeleken met het publiek in het reguliere clubcircuit. De jongeren in de Asian partyscene ervoeren vooral een gevoel van anders-zijn door hun achtergrond wat tot uiting kwam in hun taalgebruik. Voor de jongeren in de Marokkaanse vrijetijdsscene en de Turkse clubscene speelde het verschil in leefstijl een belangrijke rol in hun keuze voor een etno-party. Een interessante uitkomst is dat in alle drie de groepen, de respondenten die de identificatie met het publiek en de organisatie van etno-parties belangrijk vonden, alleen participeerden in hun eigen etno-partyscene. Ook hadden zij voornamelijk vrienden binnen de eigen etnische groep. Respondenten met een meer gemengde vriendengroep gaven aan ook parties in het reguliere clubcircuit te bezoeken en zich te storen aan de betuttelende sociale regels in de etno-partyscene. Dit waren voornamelijk de mannen in alle drie de scenes en de meer ervaren vrouwen in de Asian partyscene en de Turkse clubscene.

Tenslotte speelden restricties in toegang tot het reguliere clubcircuit een rol in de keuze voor de etno-party scene. In het algemeen ervoeren vrouwen andere restricties dan mannen. De vrouwen in het onderzoek ondervonden geen problemen met het deurbeleid in het reguliere clubcircuit, maar werden vooral beperkt door hun ouders in hun uitgaanskeuzen. Alle Marokkaanse vrouwen die deelnamen aan het onderzoek en veel van de Turkse vrouwen mochten van hun ouders niet naar een party in het reguliere clubcircuit. Mannen in de drie scenes daarentegen werden niet in hun keuzevrijheid beperkt door hun ouders, maar voelden zich in sommige gevallen niet welkom in het reguliere clubcircuit. Een aantal van de mannen in alle drie de scenes gaf aan zich niet veilig te

voelen op parties in het reguliere clubcircuit. Vooral reacties vanuit het uitgaanspubliek over hun etnische achtergrond werden hierbij genoemd. Daarnaast speelde het deurbeleid in het reguliere clubcircuit voor een aantal Turkse mannen maar vooral voor Marokkaanse mannen een rol. Veel van de Marokkaanse mannen gaven aan dat hen regelmatig de toegang tot populaire clubs geweigerd werd. De Turkse mannen echter, ervoeren voornamelijk een *gevoel* van het niet welkom zijn op reguliere parties waardoor een aantal van hen uitsluitend koos voor Turkse parties.

Uit het voorgaande blijkt dat vooral leeftijd, gender en etnische achtergrond de keuzen en keuzemogelijkheden beïnvloeden, maar de mate waarin en de wijze waarop dit beperkingen creëert is verschillend voor de drie groepen jongeren.

4 De conclusie

Eén van de kernvragen van deze studie betreft de wijze waarop het uitgaansgedrag van de veranderde stedelijke bevolking de aanbodkant van het stedelijk nachtleven beïnvloedt. Om deze vraag te kunnen beantwoorden is onderzoek gedaan naar de veranderingen die hebben plaatsgevonden in het stedelijk nachtleven. Tevens is onderzocht hoe producenten en meer specifiek etnische party-organisatoren bijgedragen hebben aan nieuwe ontwikkelingen in het clubwezen. Hieruit is naar voren gekomen dat diversiteit tegenwoordig structureel verankerd is in het clubcircuit. De brede programmering van clubs met daarin de aandacht voor verschillende partystijlen laten dit zien. De diversiteit van de programmering van clubs komt tegemoet aan de toegenomen culturele eisen en wensen van het meer divers wordende uitgaanspubliek. Deze differentiatie is ook zichtbaar binnen het etno-partycircuit. Een belangrijke consequentie van de nieuwe wijze waarop het clubwezen georganiseerd wordt zijn de vele verschillende vormen die clubbing tegenwoordig aanneemt. Bezoekers van clubs delen niet meer dezelfde clubcultuur. Tussen de verschillende clubscenes bestaan verschillen in muziekprogrammering, sociale en culturele regels en deurbeleid. Hierdoor is clubbing als culturele activiteit gefragmenteerd geraakt en zijn clubs plekken geworden voor verschillende type parties met een divers publiek maar op verschillende tijden en dagen van de week.

De andere onderzoeksvraag van deze studie gaat over de wijze waarop jongeren voor een etno-party kiezen. Hieruit is gebleken dat de keuzen van etnische jongeren voortvloeien uit enerzijds hun persoonlijke voorkeuren en anderzijds bepaald worden door de mogelijkheden en beperkingen opgelegd door de producenten van het nachtleven. De jongeren die participeren in de Asian partyscene ervaren de minste restricties in hun keuze tussen de etno-partyscene en het reguliere clubcircuit. Sociale factoren zoals het onder elkaar willen zijn, vrienden en bekenden te ontmoeten bepalen hoofdzakelijk hun keuze voor de Asian partyscene. De jongeren die kiezen voor de Marokkaanse vrijetijdsscene daarentegen ervaren veel restricties in hun uitgaanskeuzen. Vooral de voorkeur voor culturele factoren zoals de muziekprogrammering met bijbehorende dans- en kledingstijl beperkten hun keuze tot deelname aan de etno-partyscene. De keuzevrijheid is voor veel bezoekers verder beperkt door restricties: voor vrouwen komen die restricties van huis uit; mannen ervaren restricties vooral aangaande de toegang tot het reguliere clubcircuit. Binnen de Turkse clubscene bestaat er een grote diversiteit tussen de ervaren restricties en keuzemogelijkheden met betrekking tot hun uitgaanskeuze. Sommige mannen en vrouwen participeren in zowel de etno-partyscene als de reguliere clubscene. Zij maken hun keuzen afhankelijk van de samenstelling van hun vriendengroep en muziekvoorkeur van die avond. Anderen jongeren daarentegen nemen uitsluitend deel aan de Turkse clubscene. Hierbij kunnen de muziekvoorkeur, kleding en dansstijl, de regulerende rol van ouders (bij de vrouwen) en het ervaren deurbelid in het reguliere clubcircuit (bij de mannen) een rol spelen.

Uit deze studie blijkt dat een benadering die de nadruk legt op de vrije consumptie en keuzemogelijkheden, zoals de eerder genoemde post-subculturele benadering, slechts één kant van het gedrag en keuzemogelijkheden van etnische jongeren belicht. Deze studie laat eveneens zien dat het belangrijk is bij de analyse van het uitgaansgedrag van etnische jongeren zowel de strategieën van de producenten als de voorkeuren van de consumenten te betrekken.